

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

Development of the Information and Communication Technology Leadership for the School Administrators in Basic Education Schools

ชื่อนักวิจัย

นางสาวสุธาสิณี สว่างศรี

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2553

ประเภทของงานวิจัย

เทคโนโลยีการศึกษา

บทคัดย่อ

การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีพฤติกรรมระหว่างการพัฒนาอยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ความพึงพอใจต่อการพัฒนาอยู่ในระดับ มากที่สุด (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.41) ผลการติดตามการนำความรู้ไปพัฒนาการปฏิบัติงานหลังการพัฒนา 1 เดือน โดยการสนทนากลุ่มและตอบแบบสอบถามเพื่อสำรวจระดับความสามารถในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้เข้ารับการพัฒนาในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.21) ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนา (\bar{X} = 2.43, S.D. = 0.37)

คำสำคัญ

การพัฒนาภาวะผู้นำ , ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

☑️ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันนานาประเทศมุ่งพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจและสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการผลิต การเข้าถึง และการกระจายความรู้สู่เด็ก เยาวชน และประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550) พบว่า ประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาสูงก็จะมีขีดความสามารถด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงตามไปด้วย (ชัยวัฒน์ ต่อสกุลแก้ว. 2551) แต่การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งเหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะ หน่วยงานภาครัฐขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน (แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552-2556. 2551) ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มิฉะนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ โดยมีกลยุทธ์การพัฒนาความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่สถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553)

☑️วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ตรวจสอบความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) จัดทำหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) พัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5) ติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิธีดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

☑️ผลการวิจัย

1. การศึกษาความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มี 18 ประเด็น โดยความสำคัญของการสำรวจ

ความจำเป็นในการพัฒนานั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดหรือกำลังจะเกิดในองค์การได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Fisher Schoenfeldt และ Shaw (1996 : 356-359) กล่าวว่า ความสำเร็จของกระบวนการฝึกอบรม เริ่มด้วยการประเมินความจำเป็น เพื่อพิจารณาความจำเป็นในการฝึกอบรมของผู้ปฏิบัติงานและสิ่งที่จะต้องจัดการฝึกอบรม และสอดคล้องกับ สุปราณี ศรีฉัตรราภิมุข (2544 : 34) กล่าวว่า การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นการค้นหาสภาพการณ์ หรือปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในองค์การ ซึ่งสามารถดำเนินการหรือแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ และ Lynton (1970 : 77-78) ได้กล่าวถึงการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมว่า หมายถึง ปัญหา อุปสรรคหรือข้อขัดข้องใด ๆ ที่อาจจะแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม ถ้าหากไม่อาจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ก็จะเป็นการไม่เรียกว่าเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม แต่อาจเป็นความจำเป็นที่จะแก้ไขด้วยวิธีอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ อติญาณ ศรีเกษตริน (2543 : 93-109) ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล และแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรม 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และวิมาน วรธรรมา (2553 : 243-246) ทำการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็น และนำข้อมูลที่ได้มากำหนดประเด็นและกระบวนการในการพัฒนา เพื่อให้ได้สมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็น และสอดคล้องกับ สุพล จอกทอง (2553 : 159-165) ทำการพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 ซึ่งมีการหาความต้องการและกำหนดแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะ

2. การสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความจำเป็นในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยจัดลำดับความจำเป็นในการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ด้านที่ 2 โครงสร้างพื้นฐาน ด้านที่ 4 กระบวนการเรียนรู้ ด้านที่ 3 การเรียนการสอน ด้านที่ 5 ทรัพยากรการเรียนรู้ และด้านที่ 6 ความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและชุมชน

สำหรับการสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยหาความจำเป็นในการฝึกอบรมโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจหาความจำเป็น และ อ้อม ประนอม (2540 : 9) กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรการฝึกอบรมที่ดีจะต้องเกิดจากการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมว่าตรงกับความต้องการของผู้เข้าอบรมเพียงใด

จากข้อสรุปการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนา จะเห็นได้ว่าความจำเป็นด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ตามกรอบมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ มีความจำเป็นในการพัฒนาเป็นอันดับแรก และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญเป็นอันดับท้ายสุด โดยสอดคล้องกับ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553 : 269-274) ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลโรงเรียน พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กตามลำดับความสำคัญ มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านครู 4) ด้านผู้เรียน 5) ด้านความพร้อม และความเข้มแข็งของโรงเรียน และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว (2549 : 68-73) ทำการศึกษากาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 4 ด้าน คือ การวางแผน การนำ การจัดองค์การ และการควบคุม ตามลำดับ

3. หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

จากผลการประเมินทั้งในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้อง แสดงให้เห็นว่าโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นสามารถ

นำไปทดลองใช้ได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการในการพัฒนาของผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (1949 : 1) Taba (1962 : 422-425) Saylor Alexander และ Lewis (1981 : 30-39) Oliva (1992 : 163) และวิจัยวงษ์ใหญ่ (2535 : 5-23) โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มากำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง ตลอดจนมีการตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้โครงสร้างหลักสูตรที่สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

4. การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีพฤติกรรมระหว่างการพัฒนาอยู่ในระดับดีมากทุกข้อ มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด

ในการประเมินผลการฝึกอบรมนี้ Kirkpatrick (as cited in Wemer & DeSimone. 2006 : 236) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินผลการฝึกอบรมโดยได้กำหนดผลลัพธ์ของการอบรมไว้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิภานของผู้เข้ารับการพัฒนา การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการพัฒนา พฤติกรรมการทำงาน และผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ อติญาณ ศรีเกษตริน (2543 : 93-109) ทำการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่า ผลสัมฤทธิ์และเจตคติของการทดสอบก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุพจน์ แสงเงิน (2550 : 163-178) ทำการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรมมีผลสัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ วิมาน วรรณคำ (2553 : 243-246) ทำการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการพัฒนาอยู่ในระดับดีมากในทุกข้อ และสอดคล้องกับสุพล จอกทอง (2553 : 159-165) ทำการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า สมรรถนะภาวะผู้นำด้านวิชาการ ด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนหลังการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เข้ารับการพัฒนาพึงพอใจเฉลี่ยทุกด้านในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553 : 269-274) ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน พบว่า หลังปฏิบัติการค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสูงกว่าก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้เข้ารับการพัฒนาในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนา

ซึ่งสอดคล้องกับ อติญาณ ศรีเกษตริน (2543 : 93-109) ทำการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยติดตามพฤติกรรมของผู้เข้ารับการพัฒนา 1 เดือน พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการพัฒนา พบว่า กลุ่มที่เข้ารับการพัฒนา มีพฤติกรรมความเป็นผู้นำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุพจน์ แสงเงิน (2550 : 163-178) ทำการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี ทำการติดตามหลังการฝึกอบรม 1 เดือน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการฝึกอบรมมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการตัดสินใจ และทักษะการติดต่อสื่อสารเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิมทุกด้าน และสอดคล้องกับ วิมาน วรรณคำ (2553 : 243-246) ทำการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม 3 เดือน พบว่า การนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา และสอดคล้องกับสุพล จอกทอง (2553 : 159-165) ทำการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีการประเมินคุณภาพการบริหารงาน

วิชาการ หลังการพัฒนา 2 เดือน พบว่า คุณภาพการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553 : 269-274) ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพโรงเรียน พบว่า ระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินสูงกว่าก่อนระยะหลังปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละภูมิภาค หรือศึกษาในภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ข้อค้นพบที่เกิดความ น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ในแต่ละภูมิภาค หรือศึกษาในภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบความ เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ข้อค้นพบที่เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการหารูปแบบการพัฒนาที่สะดวก ทันสมัย และประหยัดเวลา สำหรับผู้เข้ารับการพัฒนา อาทิเช่น การเขียน โปรแกรมประยุกต์เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้พัฒนาตนเองผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
4. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาด้านอื่น ๆ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน